

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

7
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

7491
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 406 sahifa, 30-iyul, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'ZR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'ZR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Resp. Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'ZR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'ZR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'ZR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasida professori

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinova, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorova, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'ZR Tabiat resurslari vazirligi,
O'ZR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli
qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Green Economy Transition Strategy for Uzbekistan	6
Raekwon Chung , Chairman, Supervisory Committee for New Climate Innovation Center at TSUE	
Jahon Savdo Tashkilotiga a'zolikning dolzarb masalalari.....	8
Nodira Shotursunova , Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
"Yashil iqtisodiyot" dan "yashil taraqqiyot" sari.....	12
Shoyqulov Baxtiyor Bakirovich , t.f.n., dotsent	
Tadbirkorlik faoliyatida yuzaga keladigan risklarni sug'urtalashning mohiyati va xususiyatlari.....	16
Egamov Zoxid Baxtiyarovich , bosh mutaxassisi	
Unleashing the Potential of Human Capital for Green Development: Bridging the Gap between Environmental Sustainability and Skill Development.....	26
Muratova Muzayana , Teacher	
Анализ состояния применения механизма инновационного управления инфраструктурами нефтегазовых предприятиях в условиях глобальной потепление земли.....	34
Кучаров Абдор Сабирижанович , профессор; Динара Нурмамад кизи Ишманова , доцент; Тю Константин Геннадьевич , соискатель	
Enhancing Methodology for Developing Professional and Communicative Skills of Future Economists in the Context of Teaching English and Green Economy	39
Nargiza Samandarova Muxammadovna , Teacher	
The Role of Higher Education in Shaping a Sustainable Green Economy.....	47
Ikromov Sayidolim , Teacher	
O'zbekistonda yashil turizmni rivojlantirish istiqbollari.....	54
Rasulova Nigora Yusupovna , kafedra assistenti	
Qishloq hududlarini rivojlantirishda agroturizmning ahamiyati	58
Jontemirova Iroda Ikrom qizi , talaba	
Iqtisodiy rivojlanish yo'lida "Yashil iqtisodiyot" ning o'rni.....	61
Hamroyeva Sevinchbonu Hamroyevna , talaba	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil byudjetlashtirish tizimiga o'tishning ahamiyati.....	64
Raxmanov M. A. , tayanch doktorant	
Sustainable Globalization: Nurturing a Green Economy in Higher Education.....	68
Tukhtaeva Shakhnoza , Teacher	
Qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishni investitsiyalar yordamida oshirish xususiyatlari.....	75
Bauyetdinov Majit Janizagovich , kafedra dotsenti; Djumaniyazov Ubbiniyaz Ismayl uli , tayanch doktoranti	
Qishloq xo'jaligi nisbiy samaradorligini baholash.....	79
Berkinov Bozorboy , iqtisodiyot fanlari doktori, professor; Qulmatova Sayyora Safarovna , PhD; Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchisi	
O'zbekiston Respublikasidagi yirik tijorat banklari kreditlash amaliyotining ekonometrik tahlil va natijalari	86
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda eksportni kreditlash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari.....	97
G'aniyev Shaxriddin Abduvoxidovich , i. f. d., professor; Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , i. f. d. (PhD)	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	102
Raxmanov Mexridin Sindarovich , kafedra dotsent v. b.	
Banklarda moliyaviy resurslarni boshqarishning ayrim rivojlangan mamlakatlar tajribasi.....	106
Ortiqov Uyg'un Davlatovich , kafedra dotsenti, i.f.n.	
Зарубежный опыт в области цифровизации цепочки поставок продуктов питания	115
Марданова Барно Асатуллоевна , докторант	
Environmental culture and building the ecosystem performance: An empirical analysis from Uzbekistan.....	119
Aziz Zikriyoev , PhD	
Kichik biznes subyektlarining eksport salohiyatini oshirishda innovatsiya va raqamlashtirish bo'yicha xorij tajribasi.....	129
Kambarova Sh. M. i.f.b.f.d. PhD	

Xalqaro dividend siyosati tajribalarida "S&P 500 dividend aristocrats" amaliyoti va uni milliy fond bozorida qo'llash imkoniyatlari	134
Sherkuziyeva Nasiba Abrorovna , dotsent	
Yirik sanoat korxonalarida innovatsion menejmentni joriy etish asosida mehnat samaradorligini oshirish yo'llari	139
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich , i. f. b. f. d. (PhD), dotsent; Saotaliyeva Nozima Isomiddinovna , talaba	
Byudjetdan tashqari mablag'lari samaradorligini oshirishda davlat xaridlarining roli	147
Norov Akbar Ruzimamatovich	
O'zbekistonda sanoat kooperatsiyasi asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish jarayonlari tahlili	151
Egamberiyev Shuxrat Satimbayevich , i.f.f.d.(PhD)	
Aholining tadbirkorlik faolligini oshirishda oilaviy tadbirkorlikning roli	158
Xudayarova Maftuna Shavkatovna , tayanch doktorant	
Elektron tijoratni samarali tashkil etishda raqamli platformalarning yaratilish texnologiyasi	164
Karimova Shirin Zoxid qizi , tayanch doktorant	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish orqali aholi bandligini ta'minlash	168
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanini harakatlantiruvchi omili sifatida	172
Raximbayev Akmal Azatboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
Overview of Environmental Management in Uzbekistan: A Comparative Analysis of Protected Areas and Waste Management.....	177
Mamadjonova Sarvinoz Sharifjonovna , PhD	
Obligatsiyalar bozorining paydo bo'lishi va uning iqtisodiyotga kapital jalb qilishdagi ahamiyati	182
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li , tayanch doktorant	
Iqtisodiy subyektlarga soliq yukini hisoblashning ahamiyati va zarurati.....	186
Abduturovov Jasurbek Nozimjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	195
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Yangi O'zbekiston taraqqiyotida sug'urta munosabatlarini amalga oshirishning ahamiyati va zarurligi.....	199
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , tayanch doktorant	
Assotsiativ qoidalar va bozor savatlarining tahlili	205
Sh. B. Rajabov; Sadinov Aziz Ziyadullayevich , 3 st year doctoral student	
Mamlakatda davlat soliq xizmati organlari soliq ma'muriyatchiligi faoliyati tahlili.....	210
Tashmuxeimedova Yayra , tadqiqotchi	
Exploring the Integration of Management and Marketing Strategies in Higher Education Institutions: Addressing Crucial Gaps for Enhanced Organizational Performance.....	213
Rakhimova Gulnoza , Teacher	
Особенности научной биографии художника Урала Тансыкбаева (на материале эпистолярного наследия).....	218
Искендир Аккуралай Абдиуалиевна , докторант	
Raqamli iqtisodiyot: milliy iqtisodiyot drayveri	222
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna , kafedra dotsenti; Berdiyeva Janonaxon Jahongir qizi	
Роль цифровизации туристической отрасли в повышении её экспортного потенциала страны	228
Суюнова Фотима Баходир кизи , базовый докторант	
Таргетирование инфляции в Узбекистане: предпосылки применения и первые итоги	233
Рашидов Рахимжон Искандарович , в.и.о доцента; Якубова Шамшинур Шухратовна , к.э.н., доцент, докторант (DSc)	
O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyati va uning barqarorligini ta'minlashda sug'urtaning o'rni	240
Nomozova Qumri Isoyevna , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini takomillashtirishning xorijiy davlatlar tajribalari.....	248
Nazarov Qilich Xolmuradovich , kafedra assistenti	
Bank moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda huquqiy mexanizmlarning o'rni	255
Akbarov Behzodhon Ulug'bek o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklarida muammoli aktivlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	262
Do'sanov Doniyor , magistr	

Tijorat banklarida raqamli texnologiyalarni joriy qilish xususidagi ilmiy-nazariy qarashlar	269
N. N. Ro'ziyev	
Exploring the Potential of Islamic Finance in Uzbekistan.....	277
Sattorova Nasiba G'anijon qizi, Teacher	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari faoliyatini tartibga solish tizimining zamonaviy holati.....	284
Murodova Dilnoza Choriyevna, PhD	
Kredit mexanizmini metodologik asoslarini takomillashtirish	288
Gadoyev So'hrob Jumakulovich, mustaqil tadqiqotchi	
Korxonalarda raqamli marketing vositalaridan foydalanish xususiyatlari.....	295
M. A. Saparova, talaba	
Приоритетные направления модернизации системы подготовки туристских кадров.....	299
Очилова Хилола Фармоновна, к.э.н., доцент	
Improving the use of competitive strategies in the management of sewing and knitting enterprises during green development	304
Vafoyeva Dilafruz, Teacher	
O'zbekistonda savdo xizmatlari sohasining rivojlanish tendensiyasi va istiqbollari	311
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li, katta o'qituvchisi, PhD	
O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy himoya qilishning zamonaviy statistik usullaridagi tahlili	316
Kutbitdinova Muhayyoxon Inoyatovna, tayanch doktorant	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatida CRM strategiyalaridan foydalanish yo'llari	323
Xalilova Nafisa Komilovna, magistrant	
Ko'zi o'z shaxslarni ish bilan ta'minlashni qonunchilik vositasida tartibga solishdagi xorijiy tajriba	327
Usmonov Ziyodulla Ulmas o'g'li, tayanch doktorant	
Оптимизации операционной стратегии и повышение экономического потенциала хлопково-текстильных кластеров	334
Джурбаев Отабек Джурбаевич, доцент кафедры	
Необходимость управления активами и пассивами современными банками Узбекистана.....	341
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Transport logistika xizmatini eksportni takomillashtirishga ta'siri	349
Jumabayeva Akmole Sheraliyevich, magistrant	
Цифровая валюта: возможные последствия вывода из обращения наличных денег	354
Бахромов Мирзаахмад Рустам угли, студент; Абдикаримова Динара Рустамхановна, научный руководитель, д. э. н. (DSc)	
Systematic mapping study of higher education in green development context.....	361
Asqarova Feruza Abdullaevna, Senior Teacher	
O'zbekistonda rekreatsiya turizmini rivojlantirish imkoniyatlari	368
Vayskulov Ramazon Alisher o'g'li, kafedra o'qituvchisi; Shaymanova Nigora Yusupovna, tayanch doktoranti	
Особенности подготовки юных футболистов на этапах начальной подготовки, спортивно – оздоровительном и групп начальной специализации.....	373
Д. К. Исмагилов, кандидат педагогических наук, доцент	
Optimizing Financial Resources Management in Treasury Systems for Sustainable Green Development.....	377
Shodmonkulova Shahlo, PhD student	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini takomillashtirishning xorij davlatlar tajribasi	384
Mamatov Sardor Axmatjonovich, mustaqil tadqiqotchi	
Bank tizimida resurs bazasini mustahkamlash yo'llari.....	390
Voxidov Oybek Rozikovich, mustaqil tadqiqotchisi	
Integrating Career-Oriented Communication Competences in English Language Teaching for Future Specialists in Higher Education Institutions: A Catalyst for Green Economy	398
Rajapov Sulaymon Nuraddin Ugli, Teacher	
Tijorat banklari faoliyatida raqamli texnologiyalaridan foydalanish samaradorligini baholash istiqbollari	406
Fayziyeva Muyassarzoda Xancharovna, mustaqil izlanuvchi (PhD)	

ELEKTRON TIJORATNI SAMARALI TASHKIL ETISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING YARATILISH TEXNOLOGIYASI

Karimova Shirin Zoxid qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Maqolada elektron tijoratning samaradorligi hozirgi kunda juda muhim ahamiyatga ega bo'lib, u biznesning ko'pgina sohalarida katta o'zgarishlarni keltirib chiqarishi tushuntirilgan. Elektron tijorat bizneslarni jahon bozorlariga kirishga imkon beradi, xaridorlarni yangi yo'llar bilan jalb qiladi, savdo narxlarini va savdo jarayonlarini samarali boshqarishga yordam berishi ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Elektron tijorat (E-commerce), Raqamli platformalar (Digital platforms), Platforma yaratish texnologiyalari (Platform creation technologies), Samarali tijorat (Efficient commerce), Biznes optimallashtirish (Business optimization).

Аннотация: В статье объясняется, что эффективность электронной коммерции очень важна в настоящее время, и она принесет большие изменения во многие сферы бизнеса. Считается, что электронная коммерция позволяет предприятиям получать доступ к глобальным рынкам, привлекать клиентов новыми способами и помогает эффективно управлять продажными ценами и процессами продаж.

Ключевые слова: Электронная коммерция, Цифровые платформы, Технологии создания платформ, Эффективная коммерция, Оптимизация бизнеса.

Abstract: The article explains that the effectiveness of e-commerce is very important nowadays, and it will bring great changes in many areas of business. It has been suggested that e-commerce allows businesses to access global markets, engage customers in new ways, and effectively manage sales prices and sales processes.

Key words: E-commerce, Digital platforms, Platform creation technologies, Efficient commerce, Business optimization.

KIRISH

Raqamli asrda biznes tizimlarining optimallashtirilishi va raqamlashtirilishi talab qilinadi. Biznesning hamma sohalarida raqamli texnologiyalarni qo'llashdan iborat asrni yaratish, xususan, elektron tijorat sohasida katta ahamiyatga ega. Elektron tijorat, savdo jarayonlarini avtomatlashtirish, mijozlar bilan aloqani yaxshilash, xizmat sifatini oshirish va savdo xarajatlarni kamaytirish imkoniyatini beradi. Elektron tijoratning muhim tarkibiy qismi – bu raqamli platformalardir. Ular biznesning barcha darajalarida ishlaydi, mijozlar bilan aloqani boshqaradi, savdo jarayonlarini tezlashtiradi, xaridorlarni jalb qilish va ularga xizmat ko'rsatish uchun yangi yo'llar ochadi. Raqamli platformalar yaratish uchun bir qator texnologiyalar mavjud, shu jumladan, bulut texnologiyalari, raqamli marketing, raqamli tahlil vositalari, mashinasini o'rganish, katta ma'lumotlar, blockchain va boshqalar. Bu texnologiyalar biznesga yangi imkoniyatlarni ochadi va elektron tijoratni samarali boshqarishga yordam beradi. Bu ishda, biz elektron tijoratni samarali tashkil etishda raqamli platformalarning yaratilish texnologiyasini ko'rib chiqamiz. Bizning maqsadimiz, raqamli platformalarni yaratish va ulardan foydalanishning eng yaxshi usullarini aniqlash, shuningdek, ularni elektron tijorat strategiyalariga integratsiya qilish. Biz umid qilamizki, bu ma'lumotlar, bizneslarga raqamli platformalarni yaratish va ularni elektron tijoratda samarali ishlatish uchun qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli platformalar bizneslarga, xususan kichik va o'rta hajmli korxonalar uchun, yangi bozorlarga kirish, mijozlar bilan aloqani yaxshilash va tijorat jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyatini beradi. Raqamli platformalar yaratish texnologiyalarini ko'rib chiqish, ularning biznesga qanday ta'sir qilishini tushunish va elektron tijoratning samaradorligini oshirish uchun qanday ishlatish mumkinligini o'rganish uchun juda muhimdir. Bu borada, biz xaridorlar uchun eng samarali foyda taqdim etish, xizmat sifatini oshirish, tijorat jarayonlarini tezlashtirish va savdo xarajatlarni kamaytirish uchun platformalar yaratishning eng yaxshi amaliyotlarini ko'rib chiqamiz. Ushbu ma'lumotlar, elektron tijoratni samarali boshqarishga qaratilgan ushbu ishning asosini tashkil etadi. Bizning maqsadimiz, raqamli platformalarni yaratish va ulardan foydalanishning eng yaxshi usullarini aniqlash va ularni elektron tijorat strategiyalariga integratsiya qilishdir.

"Raqamli iqtisodiyot" atamasi ilmiy amaliyotga ispaniyalik va amerikalik sotsiolog, axborotlashgan jamiyatning yetakchi tadqiqotchisi Manuyel Kastels tomonidan kiritilgan. Bu borada u o'zining "Axborot davri: iqtisod, jamiyat va madaniyat" nomli uch jildli monografiyasini chop etgan. Hozirgi vaqtga kelib, raqamli iqtisodiyot nazariyasi to'laligicha hali shakllanmagan va ko'pchilik iqtisodchilar tomonidan keng miqyosda o'rganilmoqda. Ilmiy adabiyotlarda hozirgi zamon "Yangi raqamli iqtisodiyoti" turli¹ xil atamalar bilan nomlanadi. Masalan, "postindustrial iqtisodiyot" (D. Bell), "axborotlashgan iqtisodiyot" (O. Toffler), "megaiqtisodiyot" (V. Kuvaldin), "axborot va aloqaga asoslangan iqtisodiyot" (I. Niniluto), "texnoiqtisodiyot yoki raqamli iqtisodiyot" (B. Geyts), "bilimlarga asoslangan iqtisodiyot" (D. Tapskott)².

Ushbu tushunchalarni bog'lab turadigan omil – bu iqtisodiy jarayonlarning globallashtirish jarayonida raqamli axborot texnologiyalarining birlamchi o'rinni egallashi bo'lib hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyot haqida so'z borar ekan, axborotlashgan jamiyatga ta'rif berib o'tish o'rinlidir. Axborotlashgan jamiyat deb, unda faoliyat yuritayotgan kishilarning ko'p qismi axborotni, ayniqsa, uning eng oliy shakli bo'lgan bilimlarni ishlab chiqarish, saqlash, qayta ishlash va sotish bilan band bo'lgan jamiyatga aytiladi. Jamiyat va iqtisodiyot rivojlanishining bu bosqichiga jamiyat hayotida axborot, bilim va axborot texnologiyalari ahamiyatining yanada oshishi xosdir. Raqamli iqtisodiyot ustivor bo'lgan axborotlashgan jamiyatgata'rif berishda iqtisodchilar turli texnologik, iqtisodiy, mehnat, fazoviy, iste'mol va kreativ mezonlardan foydalanadilar.

METODLAR

Elektron tijoratning barqaror va samarali tashkili raqamli platformalar yaratish texnologiyasiga bog'liq. Bu texnologiyalar biznesni raqamlashtirish, yoshlar uchun yangi ish imkoniyatlari yaratish va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish imkoniyatini beradi.

Platformaning asosiy komponentlari: E-tijorat platformasining asosiy komponentlari quyidagilardan iborat:

1. Foydalanuvchi interfeysi,
2. Ma'lumotlar bazasi,
3. To'lov sistemasi, ta'minotchi, xaridor va xizmat ko'rsatuvchilarining integratsiyasi.

Texnologiya tanlovi: E-tijorat platformalarini yaratish uchun turli xil texnologiyalardan foydalaniladi. Web dasturlashda Python, Java, PHP, Java script kabi tillar, ma'lumotlar bazasi uchun MySQL, PostgreSQL kabi ma'lumotlar bazalaridan foydalanish mumkin. www.statista.com sayti ma'lumotlarga ko'ra butun dunyo E-tijorat platformalarini ishlab chiqishda dasturlash tillari va ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari uchun reyting statistikasi keltirilgan.

Muvofiqlashtirish: E-tijorat platformasi muvofiqlashtirilganligi muhim ahamiyatga ega. Ushbu muvofiqlashtirish platformaning barcha komponentlari, shu jumladan, mobil, web, ta'minotchi, xaridorlar va xizmat ko'rsatuvchilari o'rtasida aniq muloqot olib borishini ta'minlash uchun zarur.

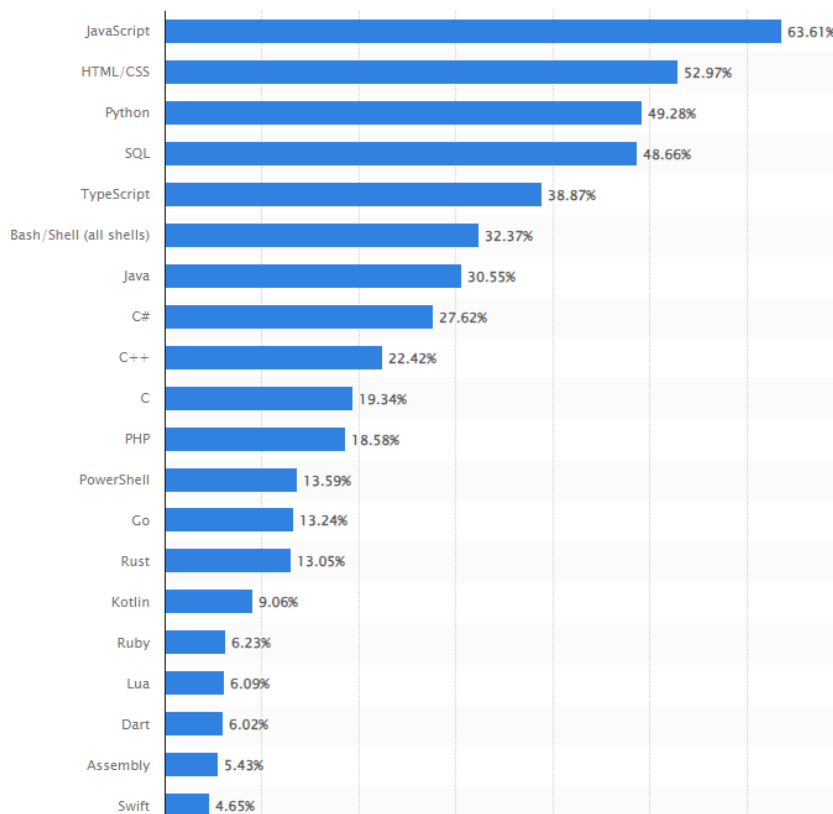
Xavfsizlik: E-tijorat platformasi xavfsizligi ham muhim ahamiyatga ega. Bu, ma'lumotlarni himoya qilish, to'lovlar xavfsizligini kafolatlash va foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishni o'z ichiga oladi.

Masshtablilik: Platforma kengaytirib borishga moslashuvchan bo'lishi kerak, chunki biznes o'sishi bilan e-tijorat platformasi ham o'sishi kerak.

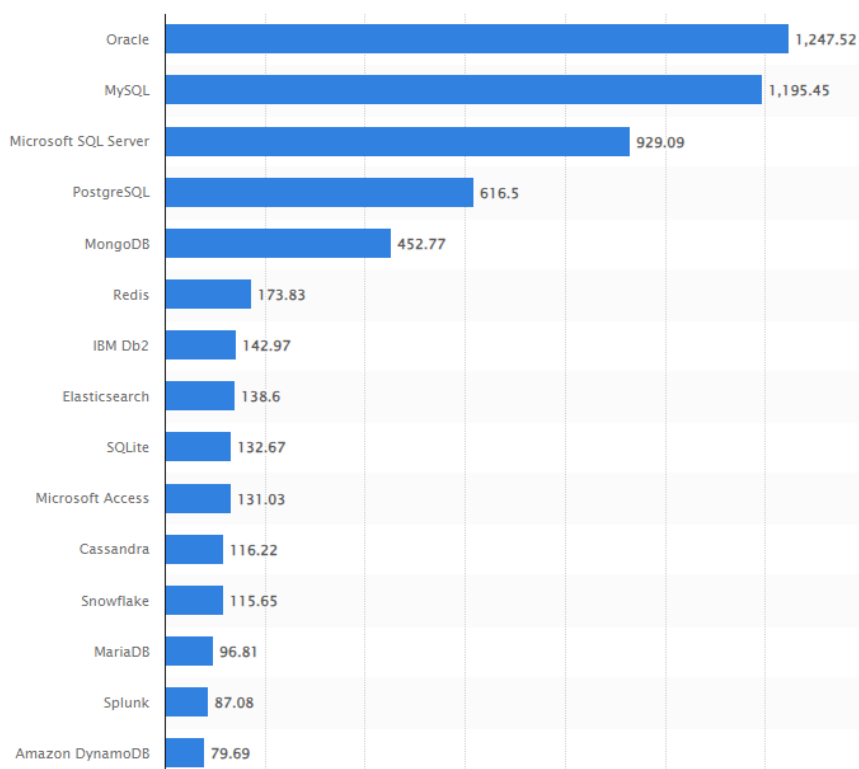
Integratsiya: Platforma turli xil tizimlar bilan integratsiya qilishga tayyor bo'lishi kerak, masalan, inventarizatsiya, hisob-kitob, CRM va boshqa biznes prosesslari.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–3832 03.07.2018 dagi "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish choratadbirlari to'g'risida"gi qarori.

² RH AYUPOV · Sitiruetiya: 5 – tushunchalar va uning ma'no-mohiyati, elektron tijorat tashkil qilishning samarali zamonaviy usul va vositalari hamda mavjud platformalari hamda qobiqlari ... 553 stranitsa

1-rasm: 2023-yilda-fevral xolatiga ko'ra butun dunyo bo'ylab ishlab e-tijorat va raqamli platformalar chiquvchilar orasida eng ko'p foydalanilgan dasturlash tillari³

2-rasm: 2023-yil fevral holatiga ko'ra, dunyo bo'ylab eng mashhur ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimlari reytingi⁴

³ <https://www.statista.com/statistics/793628/worldwide-developer-survey-most-used-languages/>

⁴ <https://www.statista.com/statistics/809750/worldwide-popularity-ranking-database-management-systems/>

NATIJALAR

Elektron tijoratning samaradorligi, raqamli platformaning yaratilish texnologiyasi va uning implementatsiyasiga bog'liq. Bizning qilgan texnologiyalar va metodlar – frontend va backend dasturlash, ma'lumotlar bazasi, to'lov sistemasi, xavfsizlik, mobil optimizatsiya, scalability, integratsiya, UX/UI dizayn, SEO va marketing, analytics, cloud computing, AI va Machine Learning, va API integratsiya – bu hammasi elektron tijorat platformasining yaratilishi va uning samaradorligini oshirish uchun juda muhimdir.

Foydalanuvchi tajribasi: Ajoyib UX/UI dizayn, oson navigatsiya, va personalizatsiya bilan, elektron tijorat platformalari foydalanuvchilarga yaxshi tajriba beradi va ularni saytga qaytarishga rag'batlantiradi.

Biznes Rivojlanishi: SEO va marketing, analytics, AI va Machine Learning kabi texnologiyalar e-tijorat biznesining rivojlanishini ta'minlaydi. Ular platformaning ko'rsatishini oshiradi, foydalanuvchilarining xulq-ahvolini tushunishga yordam beradi va to'g'ri biznes qarorlar qabul qilishni yordam beradi.

Xavfsizlik: Platforma uchun kuchli xavfsizlik tizimi, foydalanuvchilarni mahfiylik va xavfsizlik uchun rag'batlantiradi va ularning ishonchini oshiradi.

Mobil Qulaylik: Mobil optimizatsiya, platformaning mobil foydalanuvchilar orasida ham ommabop bo'lishini ta'minlaydi.

Mashtablik: Cloud computing va kuchli backend texnologiyalari, platformaning o'sishini va kengayishini ta'minlaydi.

Integratsiya: API-lar orqali boshqa xizmatlar bilan integratsiya, platformaning muvofiqligini oshiradi va foydalanuvchilarga qulaylik yaratadi.

Bu natijalar raqamli platformalarning yaratilish texnologiyasini samarali ravishda qo'llash orqali elektron tijoratni samarali tashkil etishga yordam beradi. Ushbu yondashuv, biznesning o'sishini, foydalanuvchilarning loyalligini oshirishini va mijozlar bilan aloqani yaxshilashini ta'minlaydi. Barcha bu elementlar birga ishlaydigan paytda, e-tijorat platformalarining samaradorligi oshadi va ularni foydalanuvchilar uchun oson va qulay bo'lishini ta'minlaydi.

XULOSA

Elektron tijoratni samarali tashkil etishda raqamli platformalarning yaratilish texnologiyasi juda muhim omil bo'lib, biznesning rivojlanishi, mijozlar moyilligini oshirishi va o'zaro aloqani mustahkamlash uchun kerakli asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Bugungi zamonimizda e-tijorat platformalarining yaratilishi va ishga tushirilishi muhim ahamiyatga ega. Ular turli xil biznes modellari, mijozlar, tovarlar va xizmatlar uchun birlashtirilgan, o'zaro integratsiyalangan va kengaytirilgan raqamli yechimlar yaratadi. Ular bizneslarga yangi bozorlar va mijozlar bilan aloqani o'rnatish, biznes jarayonlarini avtomatlashtirish va samarali bajarilishni ta'minlash uchun imkoniyatlar yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-maydagi PQ-3724-sonli "Elektron tijoratni jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
2. Kobelev O. A. Elektron tijorat: darslik / nashr. prof. S. V. Pirogov. – 2-nashr, qayta ko'rib chiqilgan. va qo'shing. – M. : "Dashkov va Ko" nashriyot-savdo korporatsiyasi, 2006. – S. 14.
3. Yurasov A. V. Elektron tijorat asoslari, Hotline-Telecom, Moskva, 2007-yil
4. Anil, K. : Introduction to e-commerce. <http://www.ddegjust.ac.in/study-material/mcom/mc201.pdf> (2019)
5. Global Ecommerce: Statistics and International Growth Trends (Infographic). <https://www.shopify.com/enterprise/global-ecommerce-statistics> (2018)
6. <https://unctad.org/press-material/global-e-commerce-hits-256-trillion-latest-unctad-estimates>
7. <https://mitc.uz/uz/stat/7>
8. <https://stat.uz/uz/2>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

«Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi 26-uy.